

Государственная программа Республики Татарстан
«Сохранение национальной идентичности
татарского народа (2014–2016 годы)»

Всемирный конгресс татар
Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ

ПРОГРАММА

МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

**«ТАТАРСКИЕ НАСЕЛЕННЫЕ ПУНКТЫ И МАХАЛЛИ:
ИСТОРИЯ И ПРОБЛЕМЫ ВОЗРОЖДЕНИЯ»**

**г.Казань (Татарстан)
Академия Наук РТ
июнь 2014 г.**

1 день (23 июня 2014 г.)

14.00–16.00	Заезд участников конференции в г. Казань
16.00–18.00	Размещение в гостинице
19.00	Ужин

2 день (24 июня 2014 г.)

7.30–8.30	Завтрак (Гостиница)
9.00–9.30	Регистрация участников (Академия наук РТ, главное здание – ул. Баумана, 20)

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ (малый зал АН РТ)

9.30 **Открытие конференции**

Председатели заседания:

Закиров Ринат Зиннурович, Председатель Всемирного конгресса татар

Хакимов Рафаиль Сибгатович, Вице-президент АН РТ, директор Института истории им. Ш. Марджани АН РТ

9.30–10.00 **Выступления для приветствия**

Фаттахов Энгель Навапович, Заместитель Премьер-министра РТ –
Министр образования и науки РТ

Салахов Мякзюм Халимуллович, Президент АН РТ

Хакимов Рафаиль Сибгатович, Вице-президент АН РТ, директор
Института истории им. Ш. Марджани АН РТ

Закиров Ринат Зиннурович, Председатель Всемирного Конгресса
татар

Камиль хазрат Самигуллин, Председатель Духовного управления
мусульман РТ

**СЕКЦИЯ I: Исторические традиции и
современное развитие татарской махалли
(малый зал АН РТ)**

Председатели: **Мухаметшин Рафик Мухаметшович**, д.полит.н.,
член-корреспондент АН РТ

Рустам хазрат Батров, заместитель Председателя ДУМ РТ

10.00–10.15 Специфика современной татарской махалли

Мухаметшин Рафик Мухаметшович, Российский исламский университет, ректор, профессор, д.полит.н.

10.15–10.25 Роль татарской махалли в возрождении социально-благотворительной деятельности

Ильдар хазрат Баязитов, Духовное управление мусульман РТ

10.25–10.35 Опыт татарской мусульманской общины в селе Тукай (Чувашия)

Агзам эфенди Шакиров, предприниматель, председатель совета махалли с. Тукай МРО ДУМРЧ

10.35–10.45 20-летний опыт деятельности мечети-медресе «Ак мечеть» в Набережных Челнах

Рустам хазрат Шайхевалиев, директор медресе «Ак мечеть» (Наб. Челны)

10.45–10.55 Роль мусульманского образования в снижении социального напряжения в обществе (на примере махалли в Уруссу)

Марат хазрат Марданшин, директор медресе «Фанис» (РТ), к.и.н.

10.55–11.05 Мусульманский приход в контексте развития мегаполиса (на примере г. Уфа)

Малахов Ильдар Загидуллович, аспирант Института этнологических исследований им. Р.Г. Кузеева, директор Медресе им. Марьям Султановой (Уфа)

11.05–11.25 Кофе-брейк

11.25–11.35 **Современная татарско-мусульманская махалля (на примере села Средний Пшалым Арского р-на РТ)**

Галлямов Рашит Фартович, с.н.с. Института истории им. Ш.Марджани АН РТ, к.и.н.

11.35–11.50 **19. Yüzyıl'da Türkiye'de İskân Edilen Nogaylar'ın Köy ve Mahalle Kültürü: Konya Köyleri Örneğinde (Культура махалли ногайских поселений в Турции)**

Дерья Дерин Пашаоглу, Karadeniz Teknik Üniversitesi (Турция), PhD

11.50–12.05 **Махалля у татар Финляндии (история и современность)**

Роман Хаутала, Университет Оулу (Финляндия), PhD

12.05–12.20 **Махалля как инструмент реализации культурных ресурсов государственно-конфессиональных отношений**

Набиев Ренат Ахметгалиевич, Казанский (Приволжский) Федеральный университет, профессор, д.и.н.

12.20–12.35 **Махалля как общенациональный институт мусульман тюрко-татар Волго-Уральского региона в конце XVIII – нач. XX вв.**

Хабутдинов Айдар Юрьевич, Казанский Филиал Российской академии правосудия, профессор, д.и.н.

12.35–12.45 **Шариат в рамках татарской махалли: история и современность**

Мухаметзарипов Ильшат Амирович, Центр исламоведческих исследований АН РТ, к.и.н.

12.45–12.55 **Махалля Зейнуллы хазрата Расули в Троицке**

Хамитов Евгений Нафисович, аспирант Института истории АН РТ; ассистент ИМОИВ КФУ

12.55–13.05 **К проблеме изучения истории формирования мусульманских махалля Западной Сибири**

Тычинских Зайтуна Аптрашитовна, руководитель Центра изучения истории и культуры сибирских татар, к.и.н. (Тобольск)

13.05–13.15 **Опыт проведения конкурсов научных работ, посвященных истории татарской махалли**

Сафиуллина Резеда Рифовна, заведующий кафедрой гуманитарных наук РИИ, к.филол.н.

13.15–13.25 **Концепция татарской махалли**

Амирханов Ильдус Усманович, председатель просветительского фонда «Амирхания», к.пед.н.

13.30–14.30 **Обед** (Министерство финансов РТ, ул. Правобулачная, 5)

СЕКЦИЯ II: Проблемы и перспективы изучения истории и культуры татарских сел Российской Федерации

(малый зал АН РТ)

Председатели: **Салихов Радик Римович**, д.и.н., член-корреспондент АН РТ

Исхаков Дамир Мавлявиевич, д.и.н., г.н.с. Института истории им. Ш. Марджани АН РТ

14.30–14.45 **О создании общества татарских краеведов**

Исхаков Дамир Мавлявиевич, Институт истории им. Ш.Марджани АН РТ, д.и.н.

14.45–15.00 **Методика изучения истории татарских населенных пунктов**

Салихов Радик Римович, Институт истории им. Ш.Марджани АН РТ, д.и.н.

15.00–15.10 **Опыт подготовки энциклопедического издания по истории населенных пунктов РТ**

Ногманов Айдар Ильсурович, Институт Татарской энциклопедии АН РТ, к.и.н., доцент

15.10–15.25 Опыт татарского краеведения в Саратовской области

Рашитов Фрид Айниевич, д.и.н., профессор (Саратов)

15.25–15.35 Опыт подготовки апастовской энциклопедии

Сункишев Азат Галиевич, краевед (Апастово)

15.35–15.55 Кофе-брейк

15.55–16.10 История села Юго-Востока Татарстана: опыт научного краеведения творческой группы «Альметьевская энциклопедия»

Галлямова Альфия Габдульнуровна, Институт истории им. Ш.Марджани АН РТ, д.и.н.

16.10–16.25 Опыт изучения традиционной культуры села Новое Надырово Альметьевского района РТ

Валеева-Сулейманова Гузель Фуадовна, Институт истории им. Ш.Марджани АН РТ, доктор искусствоведения

16.25–16.35 Изучение региональной и национальной истории в школе в условиях реализации Федеральных Государственных Образовательных Стандартов

Гибатдинов Марат Мингалиевич, руководитель ЦИТНО ИИ АН РТ, к.пед.н.

16.35–16.45 История села Н. Майна РТ (культурный и воспитательный аспект)

Насыров Рафик Гумерович, директор школы д. Н. Майна Аксубаевского р-на РТ, к.и.н.

16.45–16.55 Ревизские сказки один из основных источников по истории деревень: конкретные примеры.

Шигапов Ильфак Ильдусович, краевед

16.55–17.05 Участники Пугачевского восстания и их наследники по ревизийским сказкам, проживающие в дер. Верхний Берсут Мамадышского района

Гариф Нурулла Гиматдинович, писатель, краевед, к.и.н.

17.05–17.15 **Элементы подготовки юных краеведов (опыт возрождения старо-татарской письменности в Актанышском районе РТ)**
Гарипов Рамиль Маратович, аспирант Института истории им. Ш.Марджани АН РТ, учитель (Актаныш)

17.15–17.25 **О наименованиях татарских населенных пунктов в законодательстве России**
Лотфуллин Марат Вазыхович, с.н.с. Института истории им. Ш.Марджани АН РТ, к.ф.-м.н.

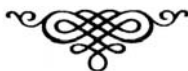
17.25–17.35 **Работа над созданием регионального музея ислама в Бугульме**
Зябиров Радик Мустафович, руководитель Благотворительного фонда «Наследие татар» (Бугульма)

17.35–18.00 **Обсуждения и закрытие конференции**

19.00 **Ужин** (Министерство финансов РТ,
ул. Правобулачная, 5)

РЕГЛАМЕНТ КОНФЕРЕНЦИИ

Приветственное слово	– до 10 минут
Доклад на секции	– 10–15 минут
Кофе-брейк	– 20–30 минут
Рабочие языки	– татарский, русский

Татарстан Республикасының дәүләт программасы
«Татар халкының милли тәңгәллеген
саклау (2014–2016 еллар)»

Бөтендөнья татар конгрессы
ТР ФА Ш.Мәржани ис. Тарих институты

**«ТАТАР АВЫЛЛАРЫ ҺӘМ МӘХӘЛЛӘЛӘРЕ:
ТАРИХ ҺӘМ ТЕРГЕЗҮ МӘСЬӘЛӘСЕ»**

ХАЛЫКАРА ФӨННИ-ГАМӘЛИ КОНФЕРЕНЦИЯ

ПРОГРАММАСЫ

Казан (Татарстан)
ТР Фәннәр академиясы
июнь 2014 ел

1 көн (23 июнь 2014 ел)

14.00–16.00	Конференцияда катнашучыларның Казанга килүе
16.00–18.00	Гостиницада урнашу
19.00	Кичке аш

2 көн (24 июнь 2014 ел)

7.30–8.30	Иртэнге аш (Гостиница)
9.00–9.30	Катнашучыларны теркәү (ТР Фәннәр академиясы, төп бина – Бауман ур., 20)

ПЛЕНАР УТЫРЫШ (ТР Фәннәр академиясының кече залы)

9.30	Конференция ачылышы
------	----------------------------

Утырышның рәисләре:

Закиров Ринат Зиннур улы, Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитеты рәисе

Хакимов Рафаиль Сибгат улы, ТР ФА вице-президенты, ТР ФА Ш.Мәржани ис. Тарих институты директоры

9.30–10.00	Сәламләү сүзе
------------	----------------------

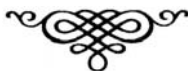
Фәттахов Энгель Нәвап улы, ТР Премьер-министры урынбасары – ТР мәгәриф һәм фән министры

Салахов Мәгзүм Хәлимулла улы, ТР ФА Президенты

Хакимов Рафаиль Сибгат улы, ТР ФА вице-президенты, ТР ФА Ш.Мәржани ис. Тарих институты директоры

Закиров Ринат Зиннур улы, Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитеты рәисе

Камил хәзрәт Сәмигуллин, ТР Мөселманнарының Диния Нәзарәте рәисе

**I СЕКЦИЯ: Тарихи горөф-гадөтләр һәм
татар мөхәлләсенөң бүгенге көндө үсешө
(ТР Фәннәр академиясының кече залы)**

Секция жөтөкчеләре: **Мөхәмәтшин Рафик Мөхәмәтшө улы, с.ф.д.,**
ТР ФА член-корреспонденты
Рөстәм хәзрәт Батров, ТР МДН рәисенөң урынбасары

10.00–10.15 Хәзөрге татар мөхәлләсенөң үзөнчәлеге
Мөхәмәтшин Рафик Мөхәмәтшө улы, Россия ислам университеты,
ректор, профессор, с.ф.д.

**10.15–10.25 Социаль-хәйрия эшчәнлекнөң тергөзүендө татар
мөхәлләсенөң роле**
Илдар хәзрәт Баязитов, ТР Мөселманнарының диния нәзарәте

**10.25–10.35 Тукай авылында татар мөселман үзидарө оеш-
масының тәжрибәсе (Чувашия)**
Әгъзам әфәнде Шакиров, эшмәкәр, Тукай авыл мөхәлләсенөң шура
рәисө

**10.35–10.45 Яр Чаллы шәһәрөндө «Ак мәчет» мәчет-мәдрәсә-
сенөң 20-еллык эшчәнлек тәжрибәсе**
Рөстәм хәзрәт Шәйхөвәлиев, «Ак мәчет» мәдрәсәсө директоры (Яр
Чаллы)

**10.45–10.55 Жәмгыяттө социаль киеренкелекнөң кимүендө
мөселман мәгарифенөң роле (Уруссу мөхәлләсө мисалында)**
Марат хәзрәт Мәрданшин, «Фәнис» мәдрәсәсө директоры (ТР), т.ф.к.

**10.55–11.05 Мегаполис үсешенөң контекстында мөселман при-
ходы**
Малахов Илдар Зәгидулла улы, Р.Г. Кузеев ис. Этнологик тикшеренү
институты аспиранты, Мәрьям Солтанова ис. Мәдрәсә директоры
(Өфө)

11.05–11.25 Кофе-брейк

11.25–11.35 Хәзерге заман татар-мөселман мэхәлләсе (Арча районының Урта Пошалым авылы мисалында)

Галлямов Рәшит Фәрт улы, ТР ФА Ш.Мәржани ис. Тарих институты, т.ф.к.

11.35–11.50 Төркиядә ногай торақ пунктлары мэхәлләсенен мәдәнияте

Дерья Дерин Пашаоглу, Karadeniz Teknik Üniversitesi (Төркия), PhD

11.50–12.05 Финляндия татарларында мэхәллә (тарих һәм хәзерге заман)

Роман Хаутала, Оулу университеты (Финляндия), PhD

12.05–12.20 Мэхәллә–дәүләти-конфессиональ мөнәсәбәтләренен мәдәни ресурсларын тормышка ашыру коралы

Нәбиев Ренат Әхмәтгали улы, Казан (Идел буе) Федераль университеты, профессор, т.ф.д.

12.20–12.35 XVIII гасыр ахыры – XX гасыр башында Идел-Урал регионы мөселманнарының гомуммилли институтында мэхәллә

Хабутдинов Айдар Юрий улы, Россия гадел хөкем академиясенен Казандагы филиалы, профессор, т.ф.д.

12.35–12.45 Татар мэхәлләсе кысаларында шәригать: тарих һәм хәзерге заман

Мөхәмәтзарипов Илшат Әмир улы, ТР ФА Ислам буенча тикшеренүләр үзәге, т.ф.к.

12.45–12.55 Троицкта Зәйнулла Рәсули мэхәлләсе

Хамитов Евгений Нәфис улы, ТР ФА Ш.Мәржани ис. Тарих институтының аспиранты

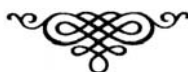
12.55–13.05 Көнбатыш Себердә мөселман мэхәлләләренен барлыкка килү тарихын өйрәнү мәсьәләсе

Тычинских Зәйтүнә Аптрәшит кызы, Себер татарларының тарихын һәм мәдәниәтен өйрәнү буенча центры житәкчесе, т.ф.к. (Тобольск)

13.05–13.15 **Татар мэхэллэлэренең тарихына багышланган фәнни эшләр конкурсларының үткэрү тэжрибәсе**
Сафиуллина Резеда Риф кызы, РИИ гуманитар фәннәр кафедрасы
житәкчесе, фил.ф.к.

13.15–13.25 **Татар мэхэлләсенең концепциясе**
Әмирханов Илдус Госман улы, пед.ф.к.

13.30–14.30 **Төшке аш** (ТР Финанслар министрлыгы,
Правобулачная ур., 5)

**II СЕКЦИЯ: Россия Федерациясендә урнашкан
татар авылларының тарихын һәм мәдәниятен өйрәнү
буенча перспективалар һәм мәсьәләләр
(ТР Фәннәр академиясының кече залы)**

Секция җитәкчеләре: Салихов Радик Рим улы, т.ф.д., ТР ФА член-
корреспонденты

Исхаков Дамир Мәүләви улы, т.ф.д., ТР ФА Ш.Мәрҗани ис. Тарих
институтының б.ф.х.

14.30–14.45 **Татар краеведлары оешмасының төзелүе**
Исхаков Дамир Мәүләви улы, ТР ФА Ш.Мәрҗани ис. Тарих инс-
титуты, т.ф.д.

14.45–15.10 **Татар торак пунктларының тарихын өйрәнү мето-
дикасы**
Салихов Радик Рим улы, ТР ФА Ш.Мәрҗани ис. Тарих институты,
т.ф.д.

15.00–15.10 **ТР торак пунктларының тарихы буенча энцик-
лопедик басма хәзерләү тэжрибәсе**
Ногманов Айдар Илсур улы, ТР ФА Татар энциклопедиясе институты,
т.ф.к., доцент

15.10–15.25 Саратов өлкәсендә татарларның тугын ягын өйрәнү тәҗрибәсе

Рәшитов Фрид Айни улы, т.ф.д., профессор

15.25–15.35 Апас энциклопедиясен хәзерләү тәҗрибәсе

Сункишев Азат Гали улы, туган якны өйрәнүче (Апас районы)

15.35–15.55 Кофе-брейк

15.55–16.10 Татарстанның көньяк-көнчыгышындагы авыл тарихы: «Әлмәт энциклопедиясе» ижади төркеменен туган якны өйрәнү буенча фәнни тәҗрибәсе.

Галлямова Әлфия Гәбдулнур кызы, ТР ФА Ш.Мәржани ис. Тарих институты, т.ф.д.

16.10–16.25 ТР Әлмәт районы Яңа Надир авылының традицион мәдәниятен өйрәнү тәҗрибәсе

Валеева-Сөләйманова Гүзәл Фуад кызы, ТР ФА Ш.Мәржани ис. Тарих институты, сәнгать фәннәре докторы

16.25–16.35 Федераль Дәүләт Мәгариф Стандартларын тор-мышка ашыру шартларында төбәкара һәм милли тарихны мәктәпләрдә өйрәнү

Гибатдинов Марат Мингали улы, ТР ФА Ш.Мәржани ис. Тарих институтының Милли мәгариф тарихы һәм теориясе үзәге житәкчесе, пед.ф.к.

16.35–16.45 ТР Түбән Майна авылы тарихы (мәдәни һәм тәрбияви аспект)

Насыров Рафик Гомәр улы, Аксубай районы Түб. Мәйнә ав. мәктәп директоры, т.ф.к.

16.45–16.55 Авыллар тарихы буенча төп чыганақларның берсе буларак ревизия язмалары: төгәл мисаллар

Шигапов Илфак Илдус улы, туган якны өйрәнүче

16.55–17.05 Ревизия язмалары буенча Пугачев яуында катнашучы билгеле шәхесләр һәм аларның бүгенге көндәге нәселләре турында

Гариф Нурулла Гыйматдин улы, Биектау районы Учхоз урта мәктәбе укытучысы, туган якны өйрәнүче, т.ф.к.

17.05–17.15 Туган якны өйрәнү буенча яшьләрне хәзерләү элементлары (ТР Актаныш районнда искетатар язмаларын тергезү тәҗрибәсе)

Гарипов Рамил Марат улы, ТР ФА Ш.Мәрҗани ис. Тарих институты аспиранты, укытучы (Актаныш)

17.15–17.25 Россия канунчылыгында татар торак пунктларының атамасы

Лотфуллин Марат Вазых улы, ТР ФА Ш.Мәрҗани ис. Тарих институтының Мили мөгариф тарихы һәм теориясе үзәге өлкән фәнни хезмәткәре, физ-мат.ф.к.

17.25–17.35 Бөгелмәдә төбәкара ислам музееың ачылышы өстендә аш

Зябиров Радик Мостафа улы, «Татарларның мирасы» хәйрия фондының житәкчесе (Бөгелмә)

17.35–18.00 Фикерләр алышу һәм конференциянең ябылышы

19.00 Кичке аш (ТР Финанслар министрлыгы, Правобулачная ур., 5)

КОНФЕРЕНЦИЯ РЕГЛАМЕНТЫ

Сәламләү сүзе	– 10 минутка кадәр
Чыгышлар	– 10–15 минут
Кофе-брейк	– 20–30 минут
Телләр	– татар, рус

